

ÖĞRENCİLERİN REHBERLİK SERVİSLERİNE BAŞVURMA NEDENLERİ İLE HİZMETİN ETKİLİLİK DÜZEYİNİN CİNSİYET DEĞİŞKENİ AÇISINDAN ARAŞTIRILMASI

Sakine Kaya
Çankaya GOP Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Müdürü
skaya2000@hotmail.com

Fatih Kaya
Ankara İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Maarif Müfettişi
fatihkaya77@hotmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı resmi okullarda öğrenim gören öğrencilerinin üç yıllık bir zaman diliminde psikolojik danışma ve rehberlik servisine başvurma nedenlerini ve verilen hizmetin etkililik düzeyini öğrenci gözüyle cinsiyet değişkeni açısından belirlemektir. Araştırma nicel yöntem ile yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini Çankaya, Mamak, Sincan ilçesinde bulunan ortaokul, imam hatip lisesi, akademik lise ve meslek lisesinde öğrenim gören, her sınıf seviyesinden tesadüfi seçilen 10 öğrenci, her okuldan 40 öğrenci olmak üzere toplam 460 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmadaki veriler, 28-05/14-06-2015 tarihleri arasında Çankaya, Mamak ve Sincan ilçelerinde toplam 12 okulda eğitim gören öğrencilere uygulanan 3 boyutlu, 49 sorudan oluşan ankete verilen yanıtlardan elde edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde frekans, aritmetik ortalama, standart sapma, ve ikili grupların görüşleri arasında anlamlı farkı belirlemek için t testi gibi teknikleri içeren betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır.

Araştırmada, önemli sonuçlara ulaşılmıştır. Eğitsel rehberlik boyutunda kız öğrencilerin başvurma sayılarına (N) 'e göre en çok "Sınavlarla ilgili bilgi almak için", "Ders çalışma planı-programı hazırlamak için" ve "Verimli ders çalışma tekniklerini öğrenmek için" sunulan hizmetlere başvurdukları, erkek öğrencilerin ise "Sınavlarla ilgili bilgi almak için", "Ders çalışma planı-programı hazırlamak için" ve "Gelecek ve Kariyer Planlama için" vb. başvurdukları görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Milli Eğitim Bakanlığı, Rehberlik, Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR), Rehber Öğretmen, Etkililik.

THE REASONS WHY STUDENTS CONSULT GUIDANCE SERVICE AND THE STUDY OF THE EFFECTIVENESS LEVEL OF THE SERVICE IN TERMS OF GENDER VARIABLE

Abstract

The purpose of this study is to determine the reason why students –studying at government agencies-consult psychological consultation and guidance service within three years and the effectiveness level of the service in terms of gender variable based on students' point of views. This is a quantitative research, as well. The research sample is composed of 460 students-each of whom has been selected randomly as 10 students from every class and 40 students from every school- from Middle School, Religious Vocational High-school, Academic High-school and Business High-school located in Çankaya, Mamak and Sincan. Data in this research have been obtained as a result of the answers given for three dimensional questionnaire which contains 49 questions and which has been implemented between the dates of 28-05/14-06-2015 with the help of students studying at 12 schools in total in Çankaya, Mamak and Sincan. Descriptive statistics containing techniques as "t test" have been utilized in order to determine the meaningful difference among frequency, arithmetic mean, standard deviation and the ideas of groups of two in data analysis.

In this research, crucial points have been reasoned. In educational guidance size, it has been observed that female students mostly -based on the consulting number/N- consult the service for "getting information related to exams, preparing a studying schedule and learning the techniques of how to study efficiently" whereas male students consult the service for "getting information related to exams, preparing a studying schedule and making plans on their future and career etc..."

Keywords: Ministry of National Education, Guidance, Psychological Counseling and Guidance (PCG), Counsellor, Effectiveness.

GİRİŞ

Eğitimin sürekli gelişen değişen dünyada her yönüyle gelişmiş, sağlıklı, uyumlu bireyler yetiştirme sorumluluğu olduğunu göz önüne alırsak rehberlik hizmetlerinin çağdaş eğitimin vazgeçilmez bir parçası olduğunu kabul etmek hiçte zor olmasa gerek. Bu bağlamda bakacak olursak Eğitimin bedensel, psikolojik, toplumsal yönlerden gelişen ve topluma aktif uyum gösterebilecek mutlu ve üretken bireyler yetiştirmek gibi temel bir işlevi bulunmaktadır. Bu işlevin gerçekleşmesinde örgün eğitimin yapıldığı okullar büyük önem taşımaktadır. Eğitim yolu ile ulaşmak istenen ana amaç çocuklarımızın kişiliklerini geliştirmek, onları toplumun bir üyesi olarak hayata hazırlamaktır. Öğrencilerin her yönüyle sağlıklı bir şekilde gelişebilmeleri ve sosyal hayata hazırlanabilmeleri yalnızca öğretim etkinlikleri ile gerçekleştirilemez. Bu ancak, öğretim ve rehberlik programlarının birlikte uygulandığı bir eğitim programı ile başarılabilir (Kepçeoğlu, 1987).

Psikolojik danışma ve rehberlik (PDR) hizmetleri, çağdaş eğitimin önemli birer parçası haline gelmiş ve önemi her geçen gün artan ve uzman kişilerce sunulan faaliyetleri ifade etmektedir. Türkiye’de planlı kalkınma dönemine geçildikten sonra, her alanda olduğu gibi, eğitim hizmetlerinde de yaygınlaşma görülmüştür. Özellikle okullaşma oranının artması sonucu, eğitim hizmetlerinden yararlanan öğrenci sayısında belirgin artışlar olmuştur. Bu artış birçok öğrenci sorununu da beraberinde getirmiştir. Toplumsal sorunların öğrencileri etkilemesi yanında, okulların da çözülmesinde güçlük çekilen yığınlarca sorunu ortaya çıkmaya başlamıştır. Yaygın biçimde görülen öğrenci başarısızlıkları, öğrencilerin okula uyum sorunları, gelişim döneminin özelliğinden kaynaklanan sorunlar, geleceğe dönük olarak iyimser olmayan duygular vs. sorunlara mevcut okul yapılanmasının cevap veremez duruma geldiği görülmüştür. Bunun sonucu olarak okullara, yönetim ve öğretim kadrosu yanında, öğrenci kişilik hizmetleri başlığı altında üçüncü bir unsur olarak rehberlik hizmetleri girmiştir. Sorunların daha çok ortaöğretim kurumlarında görülmesi nedeniyle, profesyonel anlamda rehberlik hizmeti sunacak elemanlar bu kurumlarda görevlendirilmiştir.

Özellikle rehberlik sözü, daha 1938’lerde okul müfredat programlarımızda geçmiş olmakla beraber, daha çok 1950’lerden sonra sıkça konuşulup tartışılmaya başlanmıştır. Özellikle 1970’den bu yana da psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin, "uzman" kişilerce yürütülen ayrı bir "yardım" ve "ihtisas" faaliyeti olarak okul eğitim programlarımızda yer aldığı görülmektedir (Tan, 2000). Öte yandan Eğitimin bedensel, psikolojik, toplumsal yönlerden gelişen ve topluma aktif uyum gösterebilecek mutlu ve üretken bireyler yetiştirmek gibi temel bir işlevi bulunmaktadır. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri eğitimin bu işlevinin gerçekleştirilmesinde önemli bir işleve sahiptir. Ülkemizde psikolojik danışma ve rehberlik (PDR) hizmetleri ile ilgili ilk çalışmalar 1950’li yıllarda Türk-Amerikan işbirliği kapsamında başlatılmış, bu çalışmaların bir uzantısı olarak da 1955’te Ankara Demirli bahçe İlkokulu’nda ilk rehberlik merkezi açılmıştır. Okullarda PDR hizmetleri önce ortaöğretim kademesinde sunulmaya başlamıştır. Ortaöğretim kurumlarında rehberlik çalışmaları 1970-1971 eğitim öğretim yılında başlatılmış, rehberlik uygulamaları sınıf öğretmenlerinin sorumluluğuna verilmiş ve orta dereceli okulların bir kısmına görevli rehberlik uzmanları atanmıştır (Yeşilyaprak, 2007). Psikolojik danışma ve Rehberlik hizmetleri kavramları birlikte kullanılır. Psikolojik danışma, rehberliğin merkezini ve özünü oluşturur, rehberlikten ayrılmaz ve vazgeçilemez bir hizmet alanıdır. Rehberlik, psikolojik danışmayı da içeren geniş bir kavram olmakla birlikte rehberlik ve psikolojik danışma iç içe bulunan ve birbirlerini bütünleyen kavramlardır (Altıntaş, 2009).

Okullarda öğrenci kişilik hizmetleri içinde kendine özgü bir faaliyet grubu olan rehberlik hizmetleri, doğrudan bireyi hedef alan ve bireye yardımcı amaç edinen etkinliklerdir. Psikolojik danışma faaliyetleri de kişiye yardımcı hedefleyen, rehberlik hizmetleri içinde yer alan, farklı yöntem, teknik ve beceri gerektiren psikolojik yardım hizmetlerini içermekte (Gündüz, 2008), Yeşilyaprak'ın, (2013), Gibson ve Mitchell'dan (1990) aktardığına göre bireyin karar verme ve problem çözme ihtiyaçlarını karşılayarak gelişim ve uyumunu sürdürmesine yardımcı olmak amacı ile bireyle yüz yüze kurulan psikolojik yardım ilişkisi olarak tanımlanmaktadır.

Araştırmanın problemini Ankara ilinde bulunan Çankaya, Mamak, Sincan ilçelerindeki resmi devlet okullarında öğrenim gören öğrencilerin rehberlik servisine başvurma nedenleri ve rehberlik servisinde verilen hizmetin etkililik düzeyinin öğrenci örüşlerine göre belirlenmesi oluşturmaktadır.

Araştırma probleminde yer alan soruyu yanıtlamak için aşağıdaki alt problemler oluşturulmuştur.

1. Resmi okullarda öğrenim gören öğrencilerin Rehberlik servisine başvurma nedenleri nelerdir?
2. Öğrencilerin başvurma nedenleri ile ilgili Rehberlik servisinde verilen hizmetin etkililik düzeyi nedir?
3. Öğrencilerin rehberlik servisine başvurma nedenlerinin ve Rehberlik servisinde verilen hizmetlerin etkililiği Bağımsız değişkenler açısından farklılık göstermekte midir?

Problem Durumu

Eğitim kurumlarında, PDR hizmetleri çalışmaları, bireylerin tanınması, rehberlik yapılması, sorunların etkili şekilde çözülmesinin sağlanması bakımından oldukça önemlidir. Bununla birlikte, Türkiye'de eğitim kurumlarında gerçekleştirilen PDR hizmetleri yeterince etkili şekilde gerçekleştirilememektedir. PDR hizmetlerinin sunumunda çeşitli sorunların yaşandığı da görülmektedir. Yapılan bazı çalışma sonuçları da bu sorunları yansıtmaktadır. Yesilyaprak (2002, s.24)' a göre, okullarda görevli elemanların ortak bir rehberlik anlayışına sahip olmaması, okullarda rehberlik hizmetlerini yürütmek için yeterli uzman ve fiziksel donanımın olmaması, okul yöneticilerinin alana gereken ilgi ve özeni göstermemesi, bu alandaki yasal düzenlemelerde aksaklıkların sürmesi, PDR hizmetleri alanındaki sorunları ortaya koymaktadır. Gögen (1997), "Okul rehberlik bürolarının rolü ve rehberlik programı amaçlarının lise birinci sınıflarında gerçekleşme düzeyini" araştırdığı çalışmasında, öğrenci tanıma tekniklerinin sınıf öğretmenleri ve rehber öğretmenler tarafından yeterince uygulanmadığı, rehberliğin en önemli işlevlerinden biri olan eğitimsel ve mesleki yönlendirmenin yerine getirilmediği, okul yöneticisi-psikolojik danışman (rehber öğretmen) ders öğretmenleri arasındaki ilişkilerin rehberlik hizmetlerinin gerektirdiği işbirliği ve ortak çabayı yansıtacak düzeyde olmadığı, öğrencinin psikolojik, sosyal ve kültürel problemlerine yönelik çözümler üretilmesi) yeterince sağlanmadığı, sonuçları bu alanda yaşanan sorunları ifade etmektedir. Yine bu alanda yaşanan sorunlarla ilgili olarak, Güven (2010)'in "Milli Eğitim Bakanlığı Müfettişlerinin ortaöğretim okullarındaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ve bu hizmetlerin denetimiyle ilgili görüşleri" adlı makale çalışmasında, rehber öğretmenlerin okul yönetimi ve öğretmenlerle iletişim eksikliği, öğrenci tanıma tekniklerinin sonuçlarının yeterince paylaşılmaması, çoğu okulda rehber öğretmen sayısının azlığı ve yokluğu, rehber öğretmenlerin alan bilgisi ve becerisinde eksiklik, rehber öğretmenlere görevlerinin dışında işler yüklenmesi, fiziki donanım eksikliği, okul yönetiminin rehberliğin önemini ve amacını yeterince kavrayamaması, sonuçlarına ulaştığı görülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı resmi okullarda öğrenim gören öğrencilerinin üç yıllık bir zaman diliminde psikolojik danışma ve rehberlik servisine başvurma nedenlerini ve verilen hizmetin etkililik düzeyini öğrenci gözüyle cinsiyet değişkenleri açısından araştırmaktır. Bu bağlamda bu araştırma ile rehberlik servislerini daha işlevsel hale getirmek ve bu alanda hizmet veren psikolojik danışmanlara hizmetlerinin etkililiği konusunda iç görüş kazandırmak, öğretmen, öğrenci ve velilere öğrencilerin yardıma ihtiyaç duydukları alanları fark ettirerek öğrencilere yardımda bulunmalarını kolaylaştırmak, Rehberlik servislerinin çalışmalarını yürütürken elde edilen bu sonuçlardan yararlanmalarını sağlamak amaçlanmaktadır. Bu araştırma, Okullarda rehberlik hizmetlerinin etkililiğini artırmak ve alan yazınına katkı sağlayarak ilgili kişi yada kurumların yararlanmasına sunmak amacıyla yapılmıştır.

Alt Amaçlar

1. Resmi okullarda öğrenim gören öğrencilerin Rehberlik servisine başvurma nedenleri nelerdir?
2. Öğrencilerin başvurma nedenleri ile ilgili Rehberlik servisinde verilen hizmetin etkililik düzeyi nedir?
3. Öğrencilerin rehberlik servisine başvurma nedenlerinin ve Rehberlik servisinde verilen hizmetlerin etkililiği Cinsiyet değişkeni açısından farklılık göstermekte midir?

Araştırmanın Önemi

Her öğrencinin yaşadığı problemler aynı olmaya bilir. Kız öğrenciler ile erkek öğrenciler farklı problemler yaşayabilir. Öğrenciler bu başvurma nedenleri ile ilgili aldıkları yardım hizmetinin etkililiği düşüncesi bakımından farklı görüşler ortaya koyabilir. Bu çalışma sonucunda elde edilen bulguları bu alanda hizmet veren rehber öğretmenlerin, bu hizmetten yararlanan öğrenci, öğretmen, yönetici ve öğrenci velilerinin yararlanmasına sunarak aydınlanmasını sağlamak ve rehberlik hizmetlerinin etkililiğini artırmaktır.

Rehberlik ve Psikolojik Danışma (Pdr) Hizmetleri

Literatür incelendiğinde rehberliğin oldukça çok fazla tanımının olduğu görülmektedir, bu tanımların hepsi farklı açıdan yaklaştığı için hiçbiri tek başına rehberliğin tamamını kapsayan bir tanım olmadığı düşünülmektedir. Rehberliğin alanlar arası bir bilim olması tek bir tanımının yapılmasını zorlaştırmaktadır.

Rehberlik tanımlarından bazıları şu şekildedir:

Bakırcıoğlu'na, (1994: 21) göre, "Rehberlik, kişinin kendini, çevresindeki olanakları tanıması, gizil güçlerini geliştirilmesi, sorunlarını çözebilmesi ve kendini gerçekleştirme için kişiye bu işi kendine meslek edinmiş uzmanlarca yapılan düzenli bir yardım sürecidir" şeklinde tanımlanırken, Kepçeoğlu'na, (1997: 13) göre ise "Rehberlik, bireyin kendini anlaması, problemlerini çözmesi, gerçekçi kararlar alması, kapasitelerini geliştirilmesi, çevresine dengeli ve sağlıklı bir uyum göstermesi ve böylece kendini gerçekleştirme için uzman kişilerce bireye yapılan psikolojik yardımlardır" şeklinde tanımlanmıştır.

Tan'a, (2000: 18) göre rehberlik, "Bireyin en verimli bir şekilde gelişmesi ve doyum verici uyumlar sağlanmasında gerekli olan tercihleri, yorumları, planları yapmasına ve kararları vermesine yarayacak bilgi ve becerileri kazanması, bu tercih ve kararları yürütmesi için bireye yapılan sistemli ve profesyonel bir yardımdır" şeklinde tanımlanırken, MEB, (2001) çalışmasında "Psikolojik danışma ve rehberlik, okulda başarı ve akademik gelişme, bireysel ve toplumsal ilişkiler, kişisel, eğitsel ve mesleki gelişim alanlarında gruba veya bireysel olarak öğrencilere ihtiyaçlarını karşılamaları, sorunlarını gidermelerini açısından yapılan sistemli ve profesyonel bir yardım sürecidir" şeklinde tanımlanmıştır.

Yukarıdaki tanımlardan hareketle psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine genel olarak: "Bireyin kendini gerçekleştirme yolunda, kendine ve çevresine ilişkin farkındalığını artırmaya, uyum sağlama, problem çözme ve karar verme becerilerini geliştirmeye yönelik verilen profesyonel bir yardım sürecidir" denilebilir (Bozdoğan 2003: 7).

Farklı rehberlik tanımları değerlendirildiğinde bazı kavramların ortak olarak kullanıldığı dikkati çekmektedir. Bunlar; problemlerin tanınması ve çözümüne yardım, kendini tanıma ve anlama, kendini gerçekleştirme, sistemli ve profesyonel bir yardım, seçim yapma, süreç ve uyum sağlamadır.

Kepçeoğlu'na, (1997: 8) göre rehberlik kavramını tanımlama zorluklarının nedenleri arasında, kavram ve uygulamaları ile PDR hareketi yenidir. Rehberlik kavram ve uygulamalarının dayandığı değişik kuramlar vardır. Psikolojik danışma ve rehberlik alanında görev yapan personel arasında gördükleri eğitim ve kazandıkları uygulama tecrübeleri bakımından geniş ayrılıklar vardır. Gerek davranış bilimindeki hızlı gelişmeler, gerekse bilim dalı olarak psikolojik danışma ve rehberlik alanında yapılan yeni araştırmalar uygulamaları sürekli olarak etkilemektedir.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, verilerin toplanması ve çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel teknikler açıklanmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu bölümde araştırmanın amacı, modeli, evreni, örnekleme, verilerin toplanması ve çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel teknikler açıklanmıştır.

Araştırmanın Modeli

Temel amacı Resmi Devlet Okullarındaki Öğrencilerin üç yıllık bir zaman diliminde Rehberlik Servislerine Başvurma Nedenleri ve Verilen Hizmetin Etkililik Düzeyine İlişkin Öğrenci Görüşlerini belirlemek olan bu Araştırma tarama modelinde nicel bir araştırmadır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2003).

Araştırma Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini, 2014–2015 eğitim öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı Ankara il milli eğitim müdürlüğüne bağlı resmi devlet okullarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada basit tesadüfî örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örnekleme/araştırma gurubunu ise Çankaya, Mamak, Sincan ilçesinde bulunan ortaokul, imam hatip lisesi, akademik lise, meslek lisesinde öğrenim gören her sınıf seviyesinden gönüllü seçilen 10 öğrenci her okulda 40 öğrenci (sadece Çankaya ilçesinde bulunan İmam Hatip Lisesinin son iki sınıfının olmamasından dolayı 20 öğrenciye uygulanmıştır) olmak üzere genelde 121 erkek, 339 kız öğrenci, toplamda 460 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma nicel yöntem ile yapılmıştır.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Araştırmanın verileri Kaya, S. tarafından geliştirilen anket uygulaması yoluyla elde edilmiştir. Anket maddeleri oluşturulurken literatür taraması yapılmış, Çankaya, Mamak, Sincan ilçelerinde orta okul, imam hatip lisesi, akademik lise ve meslek lisesi olmak üzere çeşitli okul türlerinde görev yapan rehber öğretmenlerden görüş alınmış ayrıca Ankara Üniversitesi PDR bölümü öğretim üyeleri Prof. Dr. Binnur YEŞİLYAPRAK ve Yrd. Doç. Dr. Gökhan ATIK'ten, Eğitim Yönetimi ve Politikası bölümü öğretim üyeleri Yar. Doç. Dr. Nihan DEMİRKASIMOĞLU ve Araş. Gör. Tuğba GÜNER'den, uzman görüşü alınarak son şekli verilen anket, gerekli izinler alınarak uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Araştırmanın örnekleme giren öğrencilerin cinsiyet, ilçe, okul türü, sınıf düzeyi değişkenlerine ilişkin dağılımları ve yüzdeleri aşağıda verilmiştir.

Öğrencilerin Kişisel Bilgileri

Değişken	Düzye	Öğrenci	
		n	%
İlçe	Çankaya	120	33,33
	Mamak	120	33,33
	Sincan	120	33,33
	Toplam	460	99,99
Cinsiyet	Kız	339	73,69
	Erkek	121	26,30
	Toplam	460	99,99

Veri Toplama Aracı

Ankette okulun bulunduğu ilçe, cinsiyet, okul türü, anne ve baba eğitim durumu, aile gelir düzeyi ve sınıf düzeyi değişkenlerinin bulunduğu kişisel bilgileri içeren birinci bölüm, rehberlik servislerine

başvurma nedenleri ve verilen hizmetin etkililik düzeyi ile ilgili eğitsel rehberlik 14, mesleki rehberlik 11, kişisel rehberlik 24 olmak üzere anket toplam 49 sorudan oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması

Resmi Devlet Okullarındaki Öğrencilerin Rehberlik Servislerine Başvurma Nedenleri ile Verilen Hizmetin Etkililik Düzeyini Ölçme Anketinin Çankaya, Mamak ve Sincan ilçelerinde eğitim gören öğrencilere uygulanabilmesi için Ankara İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden izin alınmıştır.

Araştırmadaki alt amaçlara ilişkin veriler, 28-05/14-06-2015 tarihlerinde Çankaya, Mamak ve Sincan ilçelerinde bulunan 3 Akademik orta okul, 3 İmam Hatip lisesi, 3 Akademik lise, 3 Meslek lisesi olmak üzere toplam 12 okulda ve her sınıf seviyesinden öğrencilere uygulanan 49 sorudan oluşan anket sorularına verilen yanıtlardan elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Anket yoluyla toplanan veriler bilgisayar ortamında EXCEL programıyla analiz edilmiştir. Anketin iki boyutunun olması nedeniyle (birinci boyutta öğrencilerden ilgili rehberlik hizmetlerinden hangilerini alıp almadıkları, ikinci boyutta ise hizmet aldıkları rehberlik hizmetinin etkililiğine ilişkin görüşleri) MS Excel programının kullanılması daha uygun bulunmuştur. Verilerin çözümlenmesinde frekans, aritmetik ortalama, standart sapma, ve ikili grupların görüşleri arasında anlamlı farkı belirlemek için t testi gibi teknikleri içeren betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırma bulgularına ilişkin elde edilen veriler, alt problemlere göre tablolaştırılmış ve yorumlanmıştır.

1. Resmi okullarda öğrenim gören öğrencilerin rehberlik servisine başvurma nedenleri nelerdir?
2. Öğrencilerin başvurma nedenleri ile ilgili rehberlik servisinde verilen hizmetin etkililik düzeyi nedir?
3. Öğrencilerin rehberlik servisine başvurma nedenlerinin ve Rehberlik servisinde verilen hizmetlerin etkililiği bağımsız değişkenler açısından farklılık göstermekte midir?

Resmi okullarda öğrenim gören öğrencilere uygulanan anketlerden elde edilen verilerin çözümlenmesi sonucunda, alt boyutlarda yer alan her bir soruya ilişkin elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerine (PDR) başvurma nedenleri ile sunulan hizmetin etkililik düzeyine ilişkin cinsiyete göre öğrenci görüşleri Tablo 1'de verilmektedir.

Tablo 1. Cinsiyete Göre T Testi Sonuçları

Rehberlik Boyutları	Kız			Erkek			T testi
	N	Ort.	SS	N	Ort.	SS	
Eğitsel Rehberlik							
Ders çalışma planı-programı hazırlamak için	114	3,37	1,10	56	3,20	1,04	0,327
Verimli ders çalışma tekniklerini öğrenmek için	103	3,58	1,19	44	3,45	1,03	0,516
Sınavlarla ilgili bilgi almak için	118	3,94	1,02	66	4,06	0,87	0,403
Üst öğrenim kurumları hakkında bilgi almak için	75	3,64	1,18	42	3,88	0,93	0,232
Zararlı Alışkanlıklardan korunmak için	47	3,96	1,29	32	3,84	1,33	0,710
Sınav stratejileri hakkında bilgi almak için	82	3,77	1,17	49	3,67	0,98	0,622
Akademik başarıyı artırıcı yöntemlerle ilgili bilgi almak için	49	3,55	1,31	34	3,24	1,14	0,253
Gelecek ve Kariyer Planlama için	88	3,65	1,23	51	3,71	0,98	0,761
Okula ve okulun bulunduğu çevreye uyum sağlamak için	60	3,95	1,15	34	3,68	1,13	0,272
Disiplin kuralları hakkında bilgi almak için	57	3,70	1,28	46	3,72	1,17	0,949

Etkili iletişim yolları ve iletişimi engelleri hakkında bilgi almak için	50	4,02	1,09	28	3,36	1,39	NA
Boş zaman etkinlikleri hakkında bilgi almak için	35	3,83	1,16	25	3,24	1,24	NA
Ergenlik dönemi özelliklerini öğrenmek için	39	4,00	1,18	25	3,68	1,12	NA
Özel eğitim aldığım konuda ihtiyaç duyduğumda destek almak için	25	3,60	1,47	19	3,37	1,27	NA
Toplam	942	3,75	1,20	551	3,58	1,12	0,431
Mesleki Rehberlik	N	Ort.	SS	N	Ort.	SS	T testi
Gidebileceğim üst öğrenim kurumunu seçmek için	98	3,77	1,02	54	3,56	1,03	0,234
Alan seçimi yapmak için	100	3,95	1,05	59	3,81	1,02	0,425
Yetenekli ve İlgili olduğum alanları fark etmek için	50	4,00	1,11	35	3,71	1,11	0,253
Kişisel Özelliklerime uygun Meslekler hakkında bilgi almak için	63	3,90	1,16	46	3,76	1,03	0,500
Mesleklerin giriş koşulları hakkında bilgi almak için	65	3,78	1,21	38	3,58	1,02	0,364
Mesleklerin ekonomik ve özlük şartlarını öğrenmek için	43	3,70	1,25	23	3,48	1,25	NA
İhtiyaç duyulan alanlardaki meslekleri öğrenmek için	61	3,61	1,22	30	3,37	1,28	0,403
Üniversiteler hakkında bilgi almak için	81	3,95	1,11	47	3,62	1,14	0,114
LYS (TEOG) Sınavı hakkında bilgi almak için	26	4,42	0,63	9	3,78	0,63	NA
YGS Sınavı hakkında bilgi almak için	78	3,81	1,18	45	3,64	1,21	0,474
Konsantrasyon sorunumu aşmak için	60	3,80	1,22	33	3,09	1,36	0,017
Toplam	725	3,88	1,11	419	3,58	1,10	0,301
Kişisel/Sosyal Rehberlik	N	Ort.	SS	N	Ort.	SS	T testi
Kendimi daha iyi tanıyabilmek için	46	4,20	1,08	21	3,33	1,49	NA
Kendimi mutsuz hissettiğim zamanlarda rahatlamak için	77	4,22	0,99	28	3,39	1,29	NA
Gelecekle ilgili kaygılarımla baş etmek için	67	3,82	1,13	30	3,53	1,18	0,272
Ergenlikte yaşadığım duygusal gelişim sorunlarıyla baş etmek için	47	4,15	1,03	20	3,00	1,45	NA
Ergenlikte yaşadığım fiziksel gelişim sorunlarıyla baş etmek için	22	3,91	1,24	14	3,57	1,35	NA
Ergenlikte yaşadığım sosyal gelişim sorunlarıyla baş etmek için	27	4,04	1,04	14	3,00	1,13	NA
Utangaçlık ve içe kapanıklık halinden kurtulmak için	36	3,92	1,06	19	3,32	1,30	NA
Zorlu yaşam(Travmatik Yaşam) olaylarıyla baş etmek için	26	4,31	0,82	20	3,35	1,24	NA
Olumsuz benlik algısıyla (Kendini beğenmeme) baş etmek için	22	3,95	1,40	18	3,39	1,16	NA
Karşı cinsten arkadaşlarla sağlıklı ilişkiler kurmak için	39	4,05	1,06	18	3,12	1,28	NA
Kendimi çaresiz hissettiğimde yardım almak için	63	4,16	1,07	27	3,74	1,17	NA
Problem çözme becerilerimi geliştirmek için	42	4,02	1,01	27	3,22	1,26	NA
Stresle baş etme yollarını öğrenmek için	51	3,84	1,09	34	3,24	1,33	0,033
Akran zorbalığı ile baş etmek için	39	3,82	1,20	21	3,29	1,45	NA

Takıntılı düşüncelerimden kurtulmak için	36	3,81	1,05	22	3,14	1,55	NA
Sınav kaygısıyla baş etmek için	63	3,73	1,13	40	3,40	1,04	0,138
Öfkemi kontrol etmeyi öğrenmek için	42	3,71	1,05	32	3,53	1,32	0,529
Gelecek ve kariyer planları yapmakta zorlandığım için	62	3,60	1,16	35	3,31	1,33	0,302
Ailemle ilgili yaşadığım problemleri çözmek için	44	3,82	1,32	24	3,08	1,32	NA
Arkadaşlık ilişkilerinde yaşadığım sorunlarla baş etmek için	64	3,98	1,21	30	3,23	1,26	0,009
Öğretmenlerimle yaşadığım sorunlarla baş etmek için	38	3,84	1,39	26	2,96	1,34	NA
Özgüven(kendine güven) problemleriyle baş etmek için	39	3,90	1,24	20	3,25	1,18	NA
Sağlık sorunları yaşadığımda bilgi almak için	32	3,78	1,27	22	2,95	1,19	NA
Psikolojik destek almak için	39	4,05	1,36	22	3,18	1,30	NA
Toplam	1063	3,94	1,14	584	3,27	1,29	

Açıklama: Rehberliğin her boyutuna başvuran toplam öğrenci sayısı toplam örneklem büyüklüklerinden (Eğitsel Reh. Kız=942; erkek=551, Mesleki Reh. Kız=725; erkek=419, Kişisel Sosyal Reh. Kız=1063; erkek=584) fazladır. Bunun nedeni bir öğrencinin ilgili boyut altında birden fazla maddeyi işaretleyebilmesidir.

Eğitsel rehberlik boyutunda maddeler arasında kızlar ve erkekler açısından fark olmadığı görülmektedir.

Mesleki rehberlik boyutunda yer alan "Konsantrasyon sorunumu aşmak için" maddesinde, Kişisel/Sosyal Rehberlik alanında "Stresle baş etme yollarını öğrenmek için" ve "Arkadaşlık ilişkilerinde yaşadığım sorunlarla baş etmek için" maddeleri arasında fark olduğu görülmüştür. Bu farkların, Mesleki rehberlik boyutunda yer alan "Konsantrasyon sorunumu aşmak için" maddesine ilişkin görüşler incelendiğinde kız öğrencilerin alt boyuta ilişkin görüşlerinin erkek öğrencilere göre daha olumlu olduğu görülmektedir. "Konsantrasyon sorunumu aşmak için" kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre sunulan hizmete daha çok başvurdukları ve erkek öğrencilerden daha çok etkili bulunduğu görülmektedir. Kişisel/Sosyal Rehberlik alanında "Stresle baş etme yollarını öğrenmek için" ve "Arkadaşlık ilişkilerinde yaşadığım sorunlarla baş etmek için" maddelerine ilişkin görüşler incelendiğinde kız katılımcıların alt boyuta ilişkin görüşlerinin erkeklere göre daha olumlu olduğu görülmektedir. Bu maddelerde sunulan hizmete kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre sunulan hizmete daha çok başvurdukları ve sunulan hizmeti erkek öğrencilerden daha çok etkili bulunduğu görülmektedir.

Eğitsel rehberlik boyutunda kız öğrencilerin başvurma sayılarına (N) 'e göre en çok "Sınavlarla ilgili bilgi almak için", "Ders çalışma planı-programı hazırlamak için" ve "Verimli ders çalışma tekniklerini öğrenmek için" sunulan hizmetlere başvurdukları, erkek öğrencilerin ise "Sınavlarla ilgili bilgi almak için", "Ders çalışma planı-programı hazırlamak için" ve "Gelecek ve Kariyer Planlama için" sunulan hizmete başvurdukları görülmektedir. Eğitsel rehberlik boyutunda kız öğrenciler ile erkek öğrenciler en az "Özel eğitim aldığım konuda ihtiyaç duyduğumda destek almak için" sunulan hizmetlere başvurdukları, görülmektedir.

Mesleki rehberlik boyutunda kız öğrenciler ile erkek öğrenciler başvurma sayılarına (N) 'e göre en çok "Alan seçimi yapmak için" ve "Gidebileceğim üst öğrenim kurumunu seçmek için" sunulan hizmetlere başvurdukları, görülmektedir.

Mesleki rehberlik boyutunda kız öğrenciler ile erkek öğrenciler başvurma sayılarına (N) 'e göre en az "LYS (TEOG) Sınavı hakkında bilgi almak için" sunulan hizmetlere başvurdukları, görülmektedir.

Kişisel/Sosyal Rehberlik boyutunda kız öğrenciler başvurma sayılarına (N) 'e göre en çok "Kendimi mutsuz hissettiğim zamanlarda rahatlamak için", "Gelecekle ilgili kaygılarımla baş etmek için" ve "Arkadaşlık ilişkilerinde yaşadığım sorunlarla baş etmek için" sunulan hizmetlere başvurdukları görülmektedir. En az ise "Ergenlikte yaşadığım fiziksel gelişim sorunlarıyla baş etmek için" ve "Olumsuz benlik algısıyla (Kendini beğenmeme) baş etmek için" sunulan hizmetlere başvurdukları görülmektedir. Kişisel/Sosyal Rehberlik boyutunda erkek öğrenciler başvurma sayılarına (N) 'e göre en çok "Sınav kaygısıyla baş etmek için" ve "Gelecek ve kariyer planları yapmakta zorlandığım için" sunulan hizmetlere başvurdukları, görülmektedir. En az ise "Ergenlikte yaşadığım fiziksel gelişim sorunlarıyla baş etmek için" ve "Ergenlikte yaşadığım sosyal gelişim sorunlarıyla baş etmek için" sunulan hizmetlere başvurdukları görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmadan elde edilen sonuçlar ve bu sonuçlar doğrultusunda yapılan öneriler yer almaktadır.

Cinsiyet Değişkenine Göre Elde Edilen Sonuçlar

Eğitsel rehberlik boyutunda maddeler arasında kızlar ve erkekler açısından fark olmadığı görülmektedir.

Mesleki rehberlik boyutunda yer alan "Konsantrasyon sorunumu aşmak için" maddesinde, kişisel/sosyal rehberlik alanında "Stresle baş etme yollarını öğrenmek için" ve "Arkadaşlık ilişkilerinde yaşadığım sorunlarla baş etmek için" maddeleri arasında fark olduğu görülmüştür. Bu farkların, Mesleki rehberlik boyutunda yer alan "Konsantrasyon sorunumu aşmak için" maddesine ilişkin görüşler incelendiğinde kız öğrencilerin alt boyuta ilişkin görüşlerinin erkek öğrencilere göre daha olumlu olduğu görülmektedir. "Konsantrasyon sorunumu aşmak için" kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre sunulan hizmete daha çok başvurdukları ve sunulan hizmeti erkek öğrencilerden daha çok etkili bulduğu görülmektedir.

Kişisel/Sosyal Rehberlik alanında "Stresle baş etme yollarını öğrenmek için" ve "Arkadaşlık ilişkilerinde yaşadığım sorunlarla baş etmek için" maddelerine ilişkin görüşler incelendiğinde kız katılımcıların alt boyuta ilişkin görüşlerinin erkeklere göre daha olumlu olduğu görülmektedir. Bu maddelerde sunulan hizmete kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre sunulan hizmetlere daha çok başvurdukları ve erkek öğrencilerden daha çok etkili bulduğu görülmektedir.

Eğitsel rehberlik boyutunda kız öğrencilerin başvurma sayılarına (N) 'e göre en çok "Sınavlarla ilgili bilgi almak için", "Ders çalışma planı-programı hazırlamak için" ve "Verimli ders çalışma tekniklerini öğrenmek için" sunulan hizmetlere başvurdukları, erkek öğrencilerin ise "Sınavlarla ilgili bilgi almak için", "Ders çalışma planı-programı hazırlamak için" ve "Gelecek ve Kariyer Planlama için" sunulan hizmete başvurdukları görülmektedir. Eğitsel rehberlik boyutunda kız öğrenciler ile erkek öğrenciler en az "Özel eğitim aldığım konuda ihtiyaç duyduğumda destek almak için" sunulan hizmetlere başvurdukları, görülmektedir.

Mesleki rehberlik boyutunda kız öğrenciler ile erkek öğrenciler başvurma sayılarına (N) 'e göre en çok "Alan seçimi yapmak için" ve "Gidebileceğim üst öğrenim kurumunu seçmek için" sunulan hizmetlere başvurdukları, görülmektedir. Mesleki rehberlik boyutunda kız öğrenciler ile erkek öğrenciler başvurma sayılarına (N) 'e göre en az "LYS (TEOG) Sınavı hakkında bilgi almak için" sunulan hizmetlere başvurdukları, görülmektedir.

Kişisel/Sosyal Rehberlik boyutunda kız öğrenciler başvurma sayılarına (N) 'e göre en çok "Kendimi mutsuz hissettiğim zamanlarda rahatlamak için", "Gelecekle ilgili kaygılarımla baş etmek için" ve "Arkadaşlık ilişkilerinde yaşadığım sorunlarla baş etmek için" sunulan hizmetlere başvurdukları görülmektedir. En az ise "Ergenlikte yaşadığım fiziksel gelişim sorunlarıyla baş etmek için" ve "Olumsuz benlik algısıyla (Kendini beğenmeme) baş etmek için" sunulan hizmetlere başvurdukları görülmektedir.

Kişisel/Sosyal Rehberlik boyutunda erkek öğrenciler başvurma sayılarına (N) 'e göre en çok "Sınav kaygısıyla baş etmek için" ve "Gelecek ve kariyer planları yapmakta zorlandığım için" sunulan hizmetlere başvurdukları, görülmektedir. En az ise "Ergenlikte yaşadığım fiziksel gelişim sorunlarıyla baş etmek için" ve "Ergenlikte yaşadığım sosyal gelişim sorunlarıyla baş etmek için" sunulan hizmetlere başvurdukları görülmektedir.

Öneriler

Bu bölümde araştırmadan elde edilen sonuçlara dayalı olarak yapılan öneriler yer almaktadır.

Cinsiyet Değişkenine Göre Bulgulara Dayalı Öneriler

Rehberlik servislerinin etkili hizmet sunabilmesi için mevzuat, fiziki şartlar, donanım, bilgi aktarımı, hizmet içi eğitim vb. yollar ile Bakanlıkça desteklemeli, rehberlik servislerinin etkililiğini ve işlevini düşürücü çalışmalar yapılmamalıdır. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanına verilen önemin artırılması sağlanmalıdır.

Rehberlik hizmetlerinin etkililiğinin artırılması için, rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin mesleki anlamda donanımı artırılarak yetiştirilmesi sağlanmalıdır.

Eğitsel rehberlik boyutunda kız öğrencilerin başvurma sayılarına (N) 'e göre en çok "Sınavlarla ilgili bilgi almak için", "Ders çalışma planı-programı hazırlamak için" ve "Verimli ders çalışma tekniklerini öğrenmek için" sunulan hizmetlere başvurduklarından dolayı bu alanlarda çalışmalar artırılmalıdır. Bu konularla ilgili çalışmalar periyodik aralıklarla tekrarlanmalıdır.

Eğitsel rehberlik boyutunda erkek öğrencilerin "Sınavlarla ilgili bilgi almak için", "Ders çalışma planı-programı hazırlamak için" ve "Gelecek ve Kariyer Planlama için" sunulan hizmete başvurmalarından dolayı bu alanlarda çalışmalar artırılmalıdır.

Mesleki rehberlik boyutunda yer alan "Konsantrasyon sorunumu aşmak için" maddesine kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre sunulan hizmete daha çok başvurduklarından dolayı kız öğrencilere yönelik bu konuda daha fazla çalışma yapılmalıdır.

Kişisel/Sosyal Rehberlik alanında "Stresle baş etme yollarını öğrenmek için" ve "Arkadaşlık ilişkilerinde yaşadığım sorunlarla baş etmek için" maddelerinde yer alan hizmetlere kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha çok başvurmalarından dolayı kız öğrencilere yönelik bu alanda daha fazla çalışma yapılmalıdır.

Mesleki rehberlik boyutunda kız öğrenciler ile erkek öğrenciler başvurma sayılarına (N) 'e göre en çok "Alan seçimi yapmak için" ve "Gidebileceğim üst öğrenim kurumunu seçmek için" sunulan hizmetlere başvurmalarından dolayı hem kız hem erkek öğrencilere yönelik bu alanda daha fazla çalışmalar yapılmalıdır.

Kişisel/Sosyal Rehberlik boyutunda kız öğrenciler başvurma sayılarına (N) 'e göre en çok "Kendimi mutsuz hissettiğim zamanlarda rahatlamak için", "Gelecekle ilgili kaygılarımla baş etmek için" ve "Arkadaşlık ilişkilerinde yaşadığım sorunlarla baş etmek için" sunulan hizmetlere başvurdukları görülmektedir. Erkek öğrenciler başvurma sayılarına (N) 'e göre en çok "Sınav kaygısıyla baş etmek için" ve "Gelecek ve kariyer planları yapmakta zorlandığım için" sunulan hizmetlere başvurduklarından dolayı hem kız hem erkek öğrencilere yönelik bu alanda daha fazla çalışmalar yapılmalıdır.

Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre rehberlik hizmetlerinden yararlanmak için daha çok başvurdukları göz önüne alınırsa; öncelikle erkek öğrenciler olmak üzere tüm öğrencilere rehberlik hizmetlerinin çalışmaları ve işlevleri okul rehber öğretmenlerince daha etkili bir şekilde tanıtılmalıdır.

Rehberlik servisleri sunulan hizmetin etkililiğini arttırmak amacıyla, öğrencilerin başvurduğu konularda sunulan hizmetlerden olumlu sonuç almasını sağlamalıdır.

Rehberlik servisleri daha çok öğrenciye hizmet sunmak amacıyla, velilere yönelik çalışmalar yapmalı, rehberlik servisinin çalışmaları ve işlevleri velilere iyi şekilde anlatılmalıdır. Rehberlik servislerine başvurma konusunda erkek öğrenciler bilinçlendirilmelidir.

Not: Bu çalışma 10- 12 Mayıs 2018 tarihlerinde Antalya’da düzenlenen 9’uncu Uluslararası Eğitimde Yeni Yönelimler Kongresi’nde bildiri olarak da değerlendirilmiştir.

KAYNAKÇA

- Altıntaş, E. (2009). *Çağdaş eğitim sisteminde öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik*, Ankara.
- Bakırcıoğlu, R. (1994). *Rehberlik ve psikolojik danışma*, Turhan Kitapevi, Ankara.
- Bozdoğan, Z. (2003). *Okulda Rehberlik Etkinlikleri ve Yaratıcı Drama*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Gögen, H. (1997). *Okul Rehberlik Bürolarının Rolü (Eğitim Programları İçinde Yer Alan Lise 1. Sınıflarda Gerçekleşme Düzeyi*, Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Gündüz, B. (2008). *Öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik*. Engin Deniz ve Atılğan Erözkan (Ed.). *Psikolojik danışma ve rehberlik içinde*, s. 3-33. Maya Akademi, Ankara.
- Güven, M. (2010). "MEB Müfettişlerinin Okul Rehberlik Hizmetleri ve Denetimiyle İlgili görüşleri", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Cilt No. 2, Sayı 9.
- Karasar, N. (2003). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Kepçeoğlu, M. (1987). Eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarının gelişimi ve belli baslı sorunları, *Hacettepe Üniversitesi Dergisi* 2. s. 264-266.
- Kepçeoğlu, M. (1997). *Psikolojik danışma ve rehberlik*, Basak Ofset, İstanbul.
- MEB, (2001). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği*, 24376 Sayılı Resmi Gazete, Ankara.
- Tan, H. (2000). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.
- Yeşilyaprak, B. (2002). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*. Nobel yayıncılık. (Gözden Geçirilmiş 4. Baskı), Ankara.
- Yeşilyaprak, B. (2007). *Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik alanının gelişiminde türk psikolojik danışma ve rehberlik derneğinin yeri ve önemi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Yeşilyaprak, B. (2013). 21. *Yüzyılda eğitimde rehberlik hizmetleri gelişimsel yaklaşım*. 21. Baskı. Nobel Yayıncılık, Ankara.